

Aanbod van en vraag naar **kwaliteitshout** in Vlaanderen en Nederland

Een belangrijk onderdeel van eco2eco richtte zich op de houtmarkt in Vlaanderen en Nederland. BOS+ en Stichting Probos hebben daarom in 2017 de houtstromen in Nederland en Vlaanderen in beeld gebracht, hebben ze een analyse gemaakt van rondhoutprijzen en prijsbepalende parameters. En als derde hebben ze de toekomstige vraag naar (kwaliteits)hout in relatie tot het mogelijke aanbod zo goed mogelijk in beeld gebracht.

— Jan Oldenburger (Stichting Probos), Bert De Somviele en Dries Van der Heyden (BOS+)

> In het eco2eco-project definiëren we kwaliteitshout als “rondhout met een zeer hoge kwaliteit voor snijfineer, meubelmakerij, (foutvrij) bouwhout, masten en (hei)palen”. Momenteel bestaat in Nederland 6 procent (ca. 26.000 m³ werkhout met schors) en in Vlaanderen 8 procent (ca. 14.000 m³ werkhout met schors) van uit kwaliteitshout als percentage van het totale volume zaaghout en profiel- en kisthout. De Nederlandse en Vlaamse bossen leveren dus al wel wat kwaliteitshout, maar de studie liet zien dat het met name hout in

de kwaliteitsklasse B betreft (zie kader). Uit de hierboven geformuleerde definitie voor kwaliteitshout kunnen ook de markten worden afgeleid die momenteel het meeste kwaliteitshout verwerken en dit ook in ieder geval in de nabije toekomst zullen doen. Het betreft de fineerindustrie voor de productie van hoogwaardige fineren, de meubelindustrie en interieurbouw, de restauratiesector, de vloerenindustrie en de houtbouw. De grootste volumes worden verwerkt door internationaal opererende bedrijven, waarvan ook de inkoop internationaal is geïntendeerd. Een beperkter deel van het volume wordt verwerkt door lokale (ambachts)bedrijven die hun grondstof veel meer lokaal/regionaal betrekken.

Kwaliteitsklassenindeling voor rondhout (overgenomen uit de catalogus van de 21ste Nederlandse rondhoutveiling)

Klasse	Omschrijving	Toepassing
F	Klasse F valt statistisch gezien onder klasse A. De kwaliteitseisen die aan dit hout gesteld worden komen overeen met het beste hout uit klasse A. De fijne jaarringopbouw van dit hout is kenmerkend.	Schilfineer, steekfineer
A	Dit is gezond hout met bijzondere gebruiksmogelijkheden, foutvrij of slechts met onbeduidende fouten. De topdiameter voor naaldhout moet minimaal 25 cm zijn, loofhout moet een minimale topdiameter van 35 cm hebben. De minimale lengte is 2 meter.	Meubelhout, bestekhout
A/B	Hout dat is geclassificeerd als A/B voldoet voor minimaal 25% van het volume aan de kwaliteitsklasse A en voor het overige deel aan klasse B. Bij de meting van het volume is de onderlinge verdeling tussen beide kwaliteitsklassen niet nader bepaald.	Bouwhout, masten, heipalen
B	Dit is hout van goede kwaliteit met inbegrip van hout dat op stam is gedroogd. Het hout heeft één of meer van de volgende fouten: een zwakke kromming, lichte draaigroei, enkele gezonde noesten (van geringe diameter), enkele schorslittens, een licht excentrische kern of een licht ovale stam. De minimale topdiameter is 8 cm, voor beuk 15 cm. De minimale lengte is 2 meter.	Paalhout, planken, balken, latten, dwarsliggers
B/C	Hout dat is geclassificeerd als B/C voldoet voor minimaal 25% van het volume aan de kwaliteitsklasse B en voor het overige deel aan klasse C. Bij de meting van het volume is de onderlinge verdeling tussen beide kwaliteitsklassen niet nader bepaald.	Parket, gereedschappen, hout voor draaien, tuinmeubelhout
C	Dit is hout dat vanwege zijn fouten niet in klasse A of B kan worden opgenomen. Het hout is echter nog voor verschillende gebruiksmogelijkheden van zaaghout aan te wenden. De minimale topdiameter is 8 cm.	Pallets, verpakkingen, papierhout
TF (Teil-Furnier)	Deze toevoeging wordt gebruikt wanneer stammen met kenmerken van een bepaalde klasse (A, B of C) vanwege een bijzondere eigenschap een specifieke toepassing vertegenwoordigen. Voorbeelden hiervan zijn; zeer dikke noestige kersenstammen, sterk noestige sparren met uitgesproken takaanzetten en extreem gebogen eikenstammen.	Fineer, sierwerk, kunstwerken, scheepsbouw, restauratiewerken

Huidige vraag naar (kwaliteits)hout

Er zijn geen informatiebronnen waaruit de vraag naar kwaliteitshout rechtstreeks is af te leiden. Wel bestaan er internationale databases waaruit de vraag naar producten die van kwaliteitshout worden gemaakt, zoals fineer, gezaagd gematigd loofhout, massiefhouten meubels en parket, is af te leiden. Een analyse van de gegevens uit deze databases maakt in de eerste plaats duidelijk dat de vraag zeer conjunctuurgevoelig is en dat er een sterke link is tussen de activiteiten binnen de bouw en de vraag naar producten van kwaliteitshout. De productie van fineer in Europa is in de periode 2005-2015 met bijna twintig procent afgenomen. De grootste daling geldt voor Duitsland en Italië. In Duitsland zijn nog maar zes producenten van fineer actief. Vanuit de producenten van kwaliteitshout in de nabijheid van Nederland en Vlaanderen neemt de vraag af, maar er is wel nog steeds veel vraag naar afrolfineer voor de productie van plaatmateriaal en emballagematerialen. Veel kwaliteitshout wordt nu in Oost-Europa of in Azië geproduceerd en vervolgens weer door Europese bedrijven geïmporteerd. In Nederland zijn geen fineerproducenten, in Vlaanderen zijn er nog twee: afrolfineer van D.D.S. Verpakkingen N.V. voor fruitkistjes uit populier en Houtbuigerij G. Desmet N.V. voor designmeubelen uit beuk. De productie van gezaagd loofhout uit de gematigde streken is weliswaar met twintig procent gedaald tijdens de economische recessie, maar is sindsdien redelijk stabiel gebleven rond de 10 miljoen m³ per jaar. Ongeveer tien procent daarvan wordt in Duitsland geproduceerd. De productie van parket en meubelen laten een positieve ontwikkeling zien. In België en Nederland samen worden jaarlijks rond de twee miljoen meubels geproduceerd, en dat is ongeveer vier procent van de totale productie in de EU. Een zeer groot deel van deze meubelen heeft echter plaatmateriaal als basis.

Toekomstige vraag

Tijdens onze studie bleek dat het erg lastig is om een beeld te krijgen van de toekomstige vraag naar specifiek kwaliteitshout. Specifieke informatie over kwaliteitshout is nog zeer fragmentarisch en bovendien duurt het minimaal nog 60-100 jaar voordat het hout uit het eco2eco-beheer op

de markt komt. De meeste voorspellende studies gaan niet verder dan het jaar 2030. Bovendien kun je de markt voor kwaliteitshout. Tenslotte beschrijven de meeste informatiebronnen de toekomstige ontwikkeling binnen de gehele houtmarkt en niet die voor kwaliteitshout alleen. Het voorspellen van de langetermijnvraag naar (rond)hout is dus met zeer veel onzekerheden omgeven. Overigens niets nieuws, want bosbeheerders en -beheerders hebben natuurlijk al eeuwenlang te maken met deze onzekerheden. Op basis van een analyse van een aantal prognosestudies voor regio's of landen in Europa kunnen wij wel stellen dat de vraag naar rondhout voor materiaaltoepassingen tot 2030 zal toenemen. Voor kwaliteitshout belangrijke sectoren zullen hierin mee bewegen. Daarover bestaan de volgende onzekerheden: Wordt deze toename in de vraag ingevuld via import of met Nederlands en Vlaams kwaliteitshout? Vindt de verwaarding van het kwaliteitshout in Nederland of Vlaanderen plaats, bijvoorbeeld in nichemarkten, of wordt het uitgevoerd voor verwerking en vermarkting elders in Europa of

daarbuiten (bijvoorbeeld China of India)? Welke invloed zullen nieuwe technologieën, zoals bijvoorbeeld 3D-printen of het veredelen van hout met een lage kwaliteit, hebben op de noodzaak tot het gebruik van kwalitatief hoogwaardig hout voor het verkrijgen van kwalitatief hoogwaardige producten.

Kwaliteitshout uit eco2eco-beheer

Het is niet duidelijk in hoeverre de onzekerheid over de toekomstige vraag naar kwaliteitshout van toepassing is op een beheer dat (deels) gericht is op de productie van kwaliteitshout. Dit lijkt op het eerste gezicht tegenstrijdig, maar belangrijk is te benadrukken dat – ook met een op kwaliteitshout toegespitst bosbeheer – het volume uiteindelijk te oogsten kwaliteitshout in Vlaanderen en Nederland een zeer beperkt aandeel zal blijven hebben binnen het totale volume kwaliteitshout dat in Europa in potentie kan worden geoogst. In Duitsland is bijvoorbeeld al jaarlijks 280.000 m³ werkhout zonder schors hoogwaardig eikenhout binnen het potentiële oogstvolume eiken met een diameter > 80 cm beschikbaar. Dit is een kwart van de totale oogst van industrieel rond-

foto Petra Schmitz

foto Geert Bruynseels

foto Geert Bruynseels

hout (1,15 miljoen m³ werkhout zonder schors) in Nederland en Vlaanderen samen. De productie van kwaliteitshout in Vlaanderen en Nederland zal dan ook altijd sterk afhankelijk blijven van de internationale markten, zowel Europees als wereldwijd. Wel kan ingezet worden op meer lokale afzet en verwerking van ons kwaliteitshout.

Korte ketens

Om in de toekomst optimaal te kunnen profiteren van de gedane investeringen in de houtkwaliteit, zouden lokale verwerkers van kwaliteitshout moeten worden ondersteund. Zij opereren vaak binnen regionale nichemarkten, zoals unieke meubelen, houtdraaiwerk of blaasinstrumenten. Door te werken met korte ketens en de ontwikkeling van deze nichemarkten te stimuleren, krijgen deze verwerkers nieuwe perspectieven en ontstaat er een afzet die niet zo afhankelijk is van de wereldhoutmarkt.

Hier komt ook nog bij dat kwaliteitshout, of eigenlijk de producten die ervan worden gemaakt, zeer conjunctuur- en smaakgevoelig zijn. Eiken lijkt minder modegevoelig en vormt hierop misschien een uitzondering, maar soorten als beuk, kers, Amerikaanse eik en walnoot zijn heel gevoelig voor veranderingen in smaak. Het inzetten op een diversiteit aan soorten en verwerkingsmogelijkheden is dan ook een belangrijke voorwaarde voor toekomstig succes.

Daarnaast is het realiseren van een hoge toegevoegde waarde überhaupt essentieel om de rondhoutverwerkende sector in de regio Vlaanderen en Nederland in stand te houden. Deze sector heeft al een beperkte omvang, maar is van groot belang voor de Nederlandse- en Vlaamse boseigenaar, omdat buitenlandse afzet van het rondhout anders het enige alternatief is met hogere transportkosten tot gevolg. Ook in het kader van klimaatpolitiek zou de strategie van lokale verwerking van kwaliteitshout tot duurzame hoogkwalitatieve houten producten, ontzettend zinvol zijn.<

jan.oldenburger@probos.nl
dries.vanderheyden@bosplus.be